

Posudek na bakalářskou práci

Název: Etnografie prostoru sborovny na základní škole

Autorka: Marie Kotoučová

Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova, Praha 2024, 50 s.

Tématem bakalářské práce Marie Kotoučové se stala etnografie prostoru sborovny v základní škole. Zajímalo jí, jak uspořádání a materialita prostoru spoluutváří a zároveň je utvářena institucí školy. Odpověď na výzkumnou otázku hledala na průsečíku terénního výzkumu sborovny vybrané školy a odborné literatury. Potud se autorce podařilo nejen vytvořit relevantní antropologická data, ale také je s pomocí odborné literatury interpretovat.

Teoretická část, která ve vztahu k výzkumu a analýze dat není vůbec nahodilá, se cíleně věnuje představení teorií a konceptů, které promýšlejí otázku, prostoru, materiality a prostoru školy. Klíčové jsou v tomto směru koncept Sethy Low uvažující prostor jako sociálně produkováný, konstruovaný a vtělený. Další v textu uplatněný koncept se týká veřejného a soukromého prostoru. Tyto koncepty také rámuji výzkumné otázky a vytváří tedy i výkladovou linii textu. Autorka neopominula ani otázku školy jako instituce postavené na disciplinaci.

Výzkum autorka prováděla v pražské škole. Výzkum realizovala ve škole, kde sama působí jako asistentka pedagoga. V tomto směru se jí podařilo přesvědčit vedení školy, že ji podpoří i v roli výzkumnice. Marie Kotoučová prováděla jak zúčastněné pozorování tak vedla rozhovory. Z vlastního textu je zřejmé, že se jedná o zdařilý výzkum.

Výkladová část osciluje mezi daty, které popisují prostor a prezentují postoje učitelů a asistentů a teoretičtějšími vstupy, které navazují na zvolené koncepty. Zvolené koncepty nabízely netriviální interpretace toho co je sborovna ve škole a autorka se také o takový pohled pokouší. Zde naráží na tři momenty, které tak trochu znesnadňují její interpretaci. Autorka čtenáři již nepřipomíná výše uváděné teorie, spoléhá, že si vše pamatuje. Tak také text se ocitá trochu na holičkách, kdy pojmy nezaštitěné odkazy na literaturu nedokážou dostatečně asociovat souvislost s konceptem. Autorka až příliš spoléhá na to, co jí říkají vyučující a asistentky. Vzdává se analýzy dat, kdy prostor, věci a lidé spolu interagují – tedy data získaná ze zúčastněného pozorování. Pro příležitost obhajoby by bylo hezké nějakou interakci v prostoru představit a interpretovat. A v posledku se zdá, že navzdory skvělé teoretické části autorka při analýze dat ne vždy dobře koncepty použila.

Předložená bakalářská práce vznikala ve vlnách. Zatímco teoretickou část autorka konzultovala, vlastní analytickou část se snažila zvládnout sama bez systematické opory. Je nesnadné naučit se antropologicky uvažovat, protože práce badatele nespočívá jen v zprostředkování jiné reality, v zachycení myšlenek těch druhých, a dokumentačním popisu materiality. Je třeba přijmout interpretační optiku, která umožní nahlížet vše nejen ve vzájemné závislosti a podmíněnosti, ale také ze specifického úhlu pohledu dané teorie. Tato dovednost se buduje postupně, je nesamozřejmá. Tedy najít onen holistický a konceptuálně ukotvený pohled a výklad se autorce někdy daří a jindy ne. O to víc je třeba ocenit, že se autorka nebála jít do tématu, kde vidět onu nevědnost sociální reality není vůbec jednoduché.

Bakalářská práce Marie Kotoučové splňuje podmínky pro tento typ závěrečné práce a s ohledem na těžké téma, které si zvolila a propracovanou a kondenzovanou teoretickou část práci hodnotím mezi výbornou a velmi dobrou.

V Praze 15. 9. 2024

Dana Bittnerová